

ЖОРЖ САНД

библиотека
Domina

Консуела

ТОМ ПЪРВИ

Превод от френски
Георги Цанков

Редактор
Зоя Захариева-Цанкова

litus

На госпожа Полин Виардо*

* Жорж Санд е вдъхновена за романа си „Консуело“ и за неговото продължение „Графиня Рудолшат“ от голямата френска певица от испански произход Полин Виардо (1821–1910), затова тук ще дадем малко по-подробни биографични данни за великата муза на десетки композитори и писатели. Полин е мецосопрано. Родена е в Париж, а пълното ѝ име е Полин Микеле Фердинанд Гарсия. Баща ѝ е знаменитият тенор, композитор и вокален педагог Мануел дел Попудо Висенте Гарсия – за него Росини написва партията на граф Алмавива в „Севилският бръснар“. По-голямата ѝ сестра е харизматичната Мария Малибран; завладяващата ѝ личност и артистичност, както и трагичната ѝ ранна смърт, я превръщат в един от идолите на романтичeskото поколение. Полин е с 13 години по-малка от Мария; тя е любимка на баща си. Семейството пътува на гастроли в Лондон, Ню Йорк, Мексико – в Мексико бандити ги обират и те загубват 6000 долара. Завръщат се в Париж през 1829 г. Полин взема уроци от Ференц Лист, който става първата ѝ детска любов. Очертава се бъдещето ѝ на велика пианистка. Но след като баща ѝ умира от белодробно възпаление, а подир това и Мария загива на 28 години, Полин трябва да стане певица, за да помага на семейството си. Алфред дьо Мюсе пише за гласа ѝ, че е с „вкус на горски плодове“. Полин се запознава с приятеля на Жорж Санд Луи Виардо, 38-годишен, директор на парижкия „Театр Италиен“ – адвокат, писател, философ, преводач на Сервантес на френски. Започва битка между Мюсе и Виардо за сърцето на певицата, която не е красавица като сестра си, но гласът ѝ и драматичните ѝ изпълнения са блестящи и магнетични. През 1840 г. тя се омъжва за Луи Виардо и двамата непрекъснато обикалят Европа, а домът им в Париж е център на културния живот – освен Жорж Санд, сред близките им приятели са Ектор Берлиоз, Йоханес Брамс, Цезар Франк, Ференц Лист, Жул Масне, Фредерик Шопен, Хайнрих Хайне и много други. През 1843–1846 и през 1852–1853 г. Полин концертира в Санкт Петербург, където Чайковски е покорен от таланта ѝ. Между големите ѝ почитатели е и Фьодор Достоевски. По време на първото турне певицата се запознава с младия Тургенев, който се влюбва безпаметно в нея и я следва из цяла Европа – семейство Виардо заживява с него в нещо като общо домакинство. През 1863 г. на 42 години Полин се оттегля от сцената и се установява със съпруга си, четирите си деца и Тургенев в Баден-Баден в Германия. Полин Виардо умира в Париж на 89 години.

– Да, да, госпожици, поклащайте главички колкото си искате: най-благоразумната и най-добрата между вас е... Не, няма да я назова, тъй като е единствената в моя клас, която притежава естествена скромност, и се боя, че ако произнесе името ѝ, може мигом да изгуби тази рядка добродетел, която пожелавам и на вас...

– *In nomine Patris, et Filii, et Spiritu Sancti*¹ – изпя Констанца преизвикателно.

– *Amen*² – подхванаха в хор останалите момичета.

– Проклет злосторник! – рече Клоринда, направи смешна физиономия и леко удари с крайчеца на ветрилото си по костеливите и сбръчкани пръсти на учителя по пеене, които сякаш почиваха върху нямата клавиатура на органа.

– Не се отнася за мен! – отвърна старият професор с дълбоко невъзмутимия вид на човек, който от четирийсет години, по шест часа всеки ден, е подложен на дръзките и дяволити нападки на няколко поколения деца от женски пол.

– И все пак – добави той, прибирайки очилата си в кальфа и табакерата си в джоба, без да вдига глава към присмехулото и гневно множество, – тази разумна, кротка, ученолюбива, внимателна, добра душа не сте вие, сеньора Клоринда; нито вие, сеньора Констанца, още по-малко пък вие, сеньора Джулиета; разбира се, не е и Корина, да не говорим за Микела...

¹ В името на Отца и Сина, и Светия Дух (лат.). (Всички бележки без допълнително посочване са на преводача.)

² Амин (лат.).

- Значи съм аз...
- Не, аз...
- Нищо подобно, аз съм...
- Аз...
- Аз...

В един глас крещяха някои с приятните си, а други с резките си гласчета петдесетина блондинки и брюнетки и се скупчиха като кресливи чайки върху клетата раковина, оставена на сухо на брега от изхвърлилата я там вълна.

Раковината, иначе казано, маестрото (и настоявам, че никаква метафора не подходждаше повече на неговите ъгловати движения, на очите му със седефени отблясъци, на скулите му, изпъстрени с червени жилки, и най-вече на хилядите бели, остри и завити косми на професионалната му перука); маестрото, повтарям, принуден на три пъти да се сгромолясва отново на пейката, след като ставаше, за да си тръгне, но спокоен и невъзмутим като раковина, заспала и вкаменила се сред бурите, дълго не се поддаваше на молбите да признае коя именно от неговите ученички заслужаваше похвалата, която той – винаги толкова сдържан – току-що щедро беше изрекъл. Накрая, отстъпвайки уж със съжаление на молбите, предизвикани от изявлението му, той взе пръчката, с която обикновено отмерваше такта, и с нейна помощ раздели това недисциплинирано стадо на две редици; след това, придвижвайки се важно-важно посредством шпалера от лекомислени главици, той стигна до дъното, където се намираще трибуната за органа, и застана срещу дребничка фигура, приклепнала на стъпалото. Опряла лакти на коленете си и притиснала с длани ушите си, за да не бъде разсейвана от шума, тя учеше урока си полугласно, за да не пречи никому, извита и прегъната като малка майmunка; а той, тържествен и триумфираш, източил нозе и ръце, стоеше подобен на пастира Парис, който присъжда ябълката, но не на най-красивата, а на най-разумната.

– Консуело ли? Испанката? – разкрещяха се в един глас младите хористки, отначало смаяни и изненадани. След това избухна всеобщ гръмък смях, който накара величавото чело на професора да почервенеет от негодувание и яд.

Малката Консуело остана известно време безразлична към глъчката, тъй като запушените ѝ уши не бяха чули този диалог, а разсея-

ните ѝ очи се рееха безцелно, без да виждат нищо – толкова вгълбена беше в заниманието си. Накрая, като забеляза, че е обект на специално внимание, тя отдръпна длани от ушите си и ги премести на своите колене, а тетрадката ѝ се свлече на земята; остана така, като вкаменена от изумление, не смутена, но малко изплашена, и накрая стана, за да се огледа дали зад нея нямаше някакъв странен предмет или смешен персонаж, който да е истинската причина за шумното веселие.

– Консуело – рече ѝ маестрото и грабна ръката ѝ, без да обяснява повече, – ела тук, доброто ми момиче, и изпей *Salve Regina* от Перголези¹, която подготвяш от две седмици, а Клоринда изучава от цяла година.

Без да отговори и без да прояви боязън или безпокойство, Консуело последва учителя по музика до органа, а той седна и с триумфален вид подаде тон на младата си ученичка. Тогава Консуело запя просто и непринудено и под високия църковен свод се разнесе толкова чист и красив глас, какъвто никога не беше чуван между тези стени. Тя изпълни *Salve Regina*, без нито за миг паметта да ѝ измени, нямаше нота, която да не прозвучи вярно и пълно, издържаше височините точно колкото бе нужно; послушно и стриктно следваше наставленията на маестрото и пресътворяваше съвършено прецизно разумните му и ясни съвети, така че при цялата си детска неопитност и безгрижие постигаше онова, което школовката, навикът и ентузиазмът не успяваха да дарят на професионалния певец: тя просто пееше перфектно.

– Много добре, дете мое – рече ѝ старият учител, винаги сдържан в похвалите си. – Разучила си внимателно мелодията и пееш с разбиране. Следващия път ще повториш кантатата на Скарлати², която ти представих.

– *Si, signor professore*³ – отвърна Консуело. – А сега може ли да си вървя?

¹ Джовани Батиста Перголези (1710–1736) е италиански композитор, цигулар и органист, написал повече от десет опери, основоположник на „опера буфа“ (опера комедия) със „Слугинята господарка“. *Salve Regina* е католическа молитва.

² Джузепе Доменико Скарлати (1685–1757) е италиански композитор, представител на барока в музиката.

³ Да, господин професоре (ит.).

– Да, дете мое. Госпожици, урокът свърши.

Консуело постави в малка кошничка тетрадките, моливите и вертилето си от черна хартия – неразделна играчка на всяка испанка, както и на венецианките. Почти никога не го ползваше, ала винаги го носеше със себе си. Изчезна зад тръбите на органа, слезе с лекотата на мишка по тайнственото стълбище, водещо към църквата, за момент присви колене, когато преминаваше покрай главния олтар, а при изхода, край съда за светена вода, срещна млад господин, който усмихнат ѝ подаде китката за ръсене. Тя я взе; гледайки го право в лицето с дързостта на момиченце, което все още не се смята и не се чувства жена, едновременно се прекръсти и му благодари толкова комично, че младежът изведнъж прихна да се смее. Консуело също се разсмя; обаче сякаш си спомни, че я чакат, и побягна, мина през прага на църквата и по стъпалата се озова на улицата.

Междувременно професорът за втори път прибра очилата си в широкия джоб на своята жилетка и се обърна към смълчаните ученички:

– Как не ви е срам, красиви госпожици! – рече той. – Това дребо-съче, най-младата девойка сред вас, новодошлата в моя клас, единствена е способна да изпее правилно соло; и в хора, каквито и шуротии да творите около нея, дочувам гласа ѝ, ясен и верен, като нота на клавесин. Причината е, че притежава усърдие, търпение, както и това, което вие нямате и никога няма да имате, такива, каквито сте – *познание!*

– О, ето че произнесе любимата си дума! – възкликна Констанца, щом той излезе. – Произнесе я само трийсет и девет пъти по време на урока и щеше да се поболее, ако не я беше изтърсил четирийсети път.

– Не виждам нищо чудно, че тази Консуело постига успехи! – рече Джулиета. – Тя е толкова бедна! Старае се да научи нещо повече, за да може да припечелва за хляба си!

– Казаха ми, че нейната майка била циганка – добави Микелина, – и че малката пеела по улиците и пътищата, преди да дойде тук. Не може да се отрече, че има хубав глас; но не притежава дори сянка от интелигентност, клетото дете! Заубря всичко наизуст, следва раболепно указанията на професора, а силните ѝ дробове извършват останалото.

– Нека да има най-силните дробове и дори най-интелигентния ум в света – заяви красивата Клоринда, – но бих се отказала от всичките тези преимущества, ако трябваше да сменя външността си с нейната.

– Нямаше да изгубите кой знае колко! – обади се пак Констанца, която не изпитваше особено желание да признае красотата на Клоринда.

– Тя никак не е хубава – намеси се друга девойка. – Жълта е като църковна свещ, а големите ѝ очи не изразяват нищо; и винаги е толкова зле облечена! Безспорно е грозотия.

– Нещастното момиче! Колко ужасно е за нея всичко това – няма пари, няма и красота!

Така завършиха своя „панегирик“ за Консуело и оплаквайки я, се утешиха, че толкова са ѝ се възхищавали, докато е пляла.

Всичко това се случи във Венеция преди стотина години, в църквата „Сан Лазаро деи Мендиканти“¹, където знаменитият маестро Порпора току-що бе завършил репетицията на музиката за голямата вечерня, на която трябваше да дирижира следващата неделя, в деня на Успение.

Младите хористки, които толкова сурово гълчеше, бяха питомки от онези *школи*², в които ги обучаваха за държавна сметка, за да бъдат след това подпомогнати *или за брак, или за манастир*, както казва Жан-Жак Русо, който се възхищава от великолепните им гласове почти по същото време и в същата църква. Читателю, ти отлично си спомняш подробностите, описани от самия него по този повод в осма книга от неговите „Изповеди“³. Няма да повтарям тук тези очарователни страници, след които ти едва ли би пожелал отново да се върнеш към моя разказ. На твоето място бих постъпила по същия начин, приятелю читателю. Надявам се обаче, че в тази минута

¹ Ордена на мендикантите (просящите) включва францисканци, доминиканци, кармелити и др., които се задължават да живеят от подаяния.

² Първите музикални школи в Италия биват открити към духовно-благотворителни учреждения, във Венеция те биват прикрепени към болниците и се наричат *ospedaletto* – девически музикални училища.

³ Жан-Жак Русо (1712–1773) е не само философ и писател, но и композитор и теоретик на музиката. Русо живее във Венеция през 1743–1744 г. и описва впечатленията си от града и от музикалните школи в седма, а не в осма част на знаменитите си „Изповеди“ – вж. превода на Лилия Сталева, изд. „Народна култура“, 1973.

„Изповедите“ не са ти подръка, и затова мога спокойно да продължа повествованието си.

Не всичките тези млади госпожици бяха еднакво бедни и несъмнено, независимо от привидната неподкупност на администрацията, в школите се промъкваха и такива, които не изпитваха особена материална нужда, но използваха възможността да получат за сметка на Републиката артистично образование и успяваха добре да се подредят в живота. Именно затова някои си позволяваха да пренебрегват свещените закони на равенството, благодарение на които съумяваха да се озоват на същите скамейки, където седяха по-бедните им посестрими. Не всички следваха суровите предписания на Републиката за бъдещата им съдба. Нерядко се случваше някоя от тях, възползвала се от даровете на безплатното образование, след това да се откаже от предложеното ѝ място, за да се устреми към друга, по-бляскава кариера. Осъзнавайки, че подобни явления са неизбежни, администрацията понякога допускаше за обучение по музика деца на бедни артисти, чийто скитнически живот не им позволяваше да останат дълго във Венеция. Към подобни деца се числеше и малката Консуело, родена в Испания и попаднала оттам в Италия, след като минала през Санкт Петербург, Константинопол, Мексико или Архангелск, а може би и по още по-пряк път, достъпен само за циганите.

Обаче тя беше циганка само по професия и прозвище, тъй като произходът ѝ не беше цигански, нито индийски, а във всеки случай, не и еврейски. В нея течеше чиста испанска кръв и несъмнено принадлежеше към мавритански род, тъй като беше смугла на вид и цялата изглеждаше проникната от спокойствие, напълно чуждо на номадските племена. В никакъв случай не бих желала да кажа нещо лошо за тези люде. Ако бях измислила образа на Консуело, напълно възможно би било да го припиша на народа на Израил или на още по-древен народ, но тя принадлежеше към потомците на Исмаил¹, цялото ѝ същество говореше за това. Не съм имала удоволствието

¹ Според книгата *Битие* от *Стария завет* първата съпруга на Авраам се казва Сара, а втората (слугиня на Сара и негова робиня) е Агар; по-възрастният син на Авраам от Агар е Исмаил, синовете му се наричат „араби“ или исмаилтяни.

да я видя, тъй като все още не съм навършила сто години, но такива бяха твърденията и не мога да ги опровергая. Тя не притежаваше тази трескава поривистост, прекъсвана от периоди на апатична ленивост, характерни за *zingarelle*¹. Не можеше да се похвали и с проникващото навсякъде любопитство и упоритата просия на бедните *ebbrea*². Беше спокойна като водата в лагуните и същевременно не по-малко пъргава от леките гондоли, носещи се по каналите.

Тъй като растеше бързо, а майка ѝ беше извънредно безпарична, винаги носеше роклите си прекалено къси за възрастта си; това придаваше на дългите ѝ нозе на четиринайсетгодишна девойка някаква дива прелест и походката ѝ изглеждаше толкова непринудена, че да я гледа човек беше едновременно много приятно и тъжно. Може би крачето ѝ беше малко, но никой не бе в състояние да каже със сигурност това, защото обувките ѝ бяха много груби. За това пък фигурата ѝ, стегната в много тесен и готов да се разпори по шевовете корсаж, беше стройна и гъвкава като палма, но без закръглени форми, без никакъв намек за съблазнителност. Клетото дете и не мислеше за подобни неща, тъй като беше свикнало да бъде наричано *маймунче*, *лимонче* и *чернилка* от русите, бели и пълнички дъщери на Адриатика. Лицето ѝ беше кръгло, бледо и безизразно – никому не би направило впечатление, ако късите, гъсти, завити зад ушите коси и сериозният вид на човек, равнодушен към целия външен свят, не ѝ придаваха известна оригиналност, наистина не особено приятна. Непривлекателните лица все повече и повече губят възможността да бъдат харесвани. Онзи, който е такъв, безразличен за всички, започва да се отнася безразлично и към своята външност, като по този начин още повече отблъсква погледите от себе си. Красивият се наблюдава, гизди се, поддържа се, съзерцава се, сякаш постоянно се оглежда в поставено пред него въображаемо огледало. Грозният забравя себе си и се отпуска на течението, става небрежен. Има обаче два вида грозота: едната, която страда и непрестанно протестира срещу общото неодобрение, завижда и се озлобява – тази е действителната, истинската грозота; другата се примирява с положението и е равнодушна към впечатлението, което произвежда, тя не предиз-

¹ Циганките (ит.).

² Еврейки (ит.).

виква одумки, но може да спечели сърцата, независимо че шокира взора: такава е грозотата на Консуело. Великодушните люде, които се интересуват от нея, отначало съжаляват, че не е хубава; а после, след като размислят, те безцеремонно я гаят по главата, както не биха сторили с някоя красавица, и казват: „Ти си чудесно девойче.“ Консуело е много доволна, макар да не подозира, че това означава: „Не притежаваш нищо повече.“

Междувременно красивият и млад сеньор, който ѝ предложи светена вода, остана до купела, докато всички питомки една след друга дефилираха покрай него. Разглеждаше ги с огромно внимание, а когато най-красивата, Клоринда, се приближи, ѝ подаде с пръстите си от светената вода, за да може да се допре до нейните пръсти. Девойката поруменя от удовлетворено тщеславие и отмина, хвърляйки му поглед, изпълнен едновременно с дързост и свян, неизразяващ нито гордост, нито целомъдрие.

Щом ученичките изчезнаха зад стените на манастира, галантният патриций се върна в средата на църквата и като пресрещна по-бавно слизащия от хора професор, възкликна:

– Бакхус¹ ми е свидетел, скъпи маестро, че ще ми кажете коя от вашите питомки изпя *Salve Regina*.

– Защо искате да знаете, граф Дзустиниани? – отговори професорът, докато излизаше заедно с него от църквата.

– За да ви изразя задоволството си – отвърна патрицият. – Отдавна следя не само вечерните ви служби, но и вашите репетиции, тъй като отлично знаете какъв горещ поклонник съм на сакралната музика. Прекрасно, за първи път чувам някой да пее толкова свършено Перголези; колкото до гласа, без съмнение той е най-хубавият, който съм чувал през живота си.

– Христе Боже, и аз съм на същото мнение! – съгласи се професорът, изпускайки кълбо тютюнев дим с удоволствие и огромно достойнство.

– Кажете ми името на божественото създание, което предизвика възторга ми. Въпреки че сте толкова строг и непрекъснато се оплаквате, успяхте да превърнете вашата школа в една от най-добрите в цяла Италия; хоровете ви са превъзходни, а солистките са забеле-

¹ Бакхус е латинското название на бог Дионис.

жителни; обаче музиката, която изпълняват ученичките ви, е толкова възвишена, толкова сурова, че доста рядко девойките могат да почувстват пълната ѝ красота...

– Не могат да предадат тази красота, тъй като не я усещат! Що се отнася до свежи, силни, обработени гласове, слава Богу, не можем да се оплачем, че ни липсват, обаче музикални натура, уви – те са толкова редки и така несъвършени...

– Все пак имате една, при това изумително надарена – възрази графът. – Великолепен глас! Колко чувство, какво умение! Назовете името ѝ най-после!

– Наистина ли ви достави удоволствие? – отвърна професорът, избягвайки въпроса.

– Тя ме разтърси, стигна до сърцето ми, изтръгна съзри от очите ми, и то с помощта на толкова прости средства и толкова естествено, че отначало даже не разбрах как се случи всичко това. Но после, о, скъпи ми учителю, си припомних всичко онова, което толкова пъти сте ми казвали, преподавайки ми своето божествено изкуство – за първи път осъзнах колко прав сте били.

– И какво съм ви казвал? – поде маестрото тържествено.

– Казвахте ми – отвърна графът, – че голямото, истинското, красивото в изкуството, е простотата.

– Споменавах ви също за *блясъка, за изискаността, за умението* и говорих, че нерядко трябва да аплодираме тези качества и да се възхищаваме от тях.

– Разбира се, ала прибавяхте, че от тези второстепенни достойнства до истинската изява на гения съществува пропаст. Така че, скъпи учителю, тази певица е сама от едната страна на бездната, а всички останали са от другата.

– Така е и добре го казахте – отбеляза професорът и си потърка ръцете.

– Името ѝ? – настоя графът.

– Чие име? – лукаво подметна преподавателят по музика.

– Свети Боже, името на сирената, или по-точно на архангела, който току-що чух.

– И за какво ви е името ѝ, господин графе? – строго се обърна към него Порпора.

– Кажете, професоре, защо се опитвате да го запазите в тайна?

– Ще ви разкрия защо, ако предварително споделите с мен по каква причина толкова настойчиво се мъчите да го узнаете.

– Нима не е естествено и непреодолимо желанието човек да опознае, да назове и да види обекта на своето възхищение?

– Добре, но това не е единственият ви мотив; позволете ми, скъпи графе, да ви опровергая. Вие сте голям почитател и добър познавач на музиката, зная това; но преди всичко сте собственик на театъра „Сан Самуел“¹. Не толкова от финансов интерес, а заради славата, желаете да привлечате най-съвършените таланти и най-красивите гласове на Италия. Отлично осъзнавате, че нашата школа е много добра; само при нас обучението е извънредно сериозно и тук се формират големите музиканти. Вече ни откраднахте Корила; и тъй като тя може да ви бъде отнета още утре заради ангажимент с друг театър, се навъртате около нашата школа, за да установите дали не сме подготвили някоя нова Корила, която също сте готов да похитите... Това е истината, господин графе, признайте си.

– Дори да е така, скъпи маестро – отговори графът усмихнат, – какво лошо виждате в това?

– Злината е много голяма, господин графе: вие развърщавате, погубвате тези клетки същества.

– Какво искате да кажете, свирепи професоре? Откога станяхте ангел хранител за крехките девизи?

– Отлично предчувствам това, което се случва в действителност, господин графе, не ме е грижа нито за добродетелността им, нито за тяхната крехкост; но искам да опазя таланта им, който вие извърщавате и унижавате в театрите си, като ги карате да изпълняват вулгарна музика и творби на лошия вкус. Не е ли ужасно, не е ли позорно да гледа човек как тази Корила, която беше започнала да прониква в тайните на сериозното изкуство, се смъкна от духовното и сакралното до светското, от молитвите към игривите песнички, от олтара към панаирджийския театър, от възвишеното към смешно-

¹ Театърът „Сан Самуел“ е построен през 1656 г. и става един от най-важните културни центрове във Венеция; от 1737 до 1741 г. негов директор е драматургът Карло Голдони; сградата е разрушена след пожар през 1747 г. и построена отново, като най-често тук се представят комични опери, включително и шедеври на Росини.

то и жалкото, от Алегри¹ и Палестрина² до Албиниони³ и бръснаря Аполини⁴?

– Значи сте непреклонен и отказвате да ми разкриете името на тази девойка, за която не бих могъл да имам ясна представа, тъй като не зная дали притежава необходимите за сцената качества?

– Решително отказвам.

– И си мислите, че няма да го узная?

– Уви, щом сте си навили на пръста, непременно ще го научите, но бъдете сигурен, че аз, от своя страна, ще сторя всичко възможно, за да ви попреча да похитите тази певица.

– Прекрасно, маестро, но вие вече сте наполовина победен: аз видях вашето тайнствено божество, уверих се в таланта ѝ.

– Така ли? Напълно ли сте сигурен? – недоверчиво и сдържано промълви маестрото.

– Очите и сърцето ми я разкриха; и ще нахвърля портрета ѝ, за да ви убедя. Тя е висока; мисля си, че е най-високата от ученичките ви; бяла е като снега на Фриули⁵ и румена като небето призори в някой прекрасен ден; има златни коси, сини като лазура очи и е приятно закръглена, и носи на пръста си малък пръстен с рубин, който ме изгори, докосвайки дланта ми като искра от вълшебен огън.

– Браво! – извика Порпора насмешливо. – В такъв случай няма какво повече да крия; името на тази хубавица е Клоринда. Идете и ѝ направете съблазнителното си предложение; дайте ѝ злато, диаман-

¹ Грегорио Алегри (1582–1652) е италиански композитор и свещеник; папа Урбан VIII харесва композициите му и го назначава на работа в Сикстинската капела от декември 1628 до смъртта му. Той е автор на знаменитото църковно пеене „Мизерере“.

² Джовани Пиерлуиджи де Палестрина (1525–1595) е виден италиански композитор от епохата на Ренесанса, един от реформаторите на хоровата музика.

³ Томазо Албиниони (1671–1751) е италиански композитор от епохата на барока, живее във Венеция и е написал повече от петдесет опери.

⁴ Салваторе Аполини (1704 – година на смъртта неизвестна) е италиански цигулар и композитор, работи в театър „Сан Самуел“ във Венеция, отначало бил бръснар по професия.

⁵ Исторически и географски район в Италия, намира се североизточно от Венеция, основен град на областта е Удине.

ти и скъпи парцалки! Лесно ще успеете да я ангажирате в трупата си и може би тя ще успее да замени Корила; защото публиката в нашите театри винаги предпочита красивите рамене пред прекрасните звуци и дръзките погледи пред изтънчената интелигентност.

– Нима съм се излъгал, скъпи учителю? – рече смутено графът. – Нима Клоринда е просто вулгарна гиздосия?

– А какво бихте казали, ако моята сирена, моето божество, моят архангел, както благоволихте да я наречете, съвсем не е хубавица? – лукаво запита маестро.

– Ако е безформена, горещо ще ви помоля никога да не ми я показвате, защото тогава илюзията ми ще бъде жестоко унищожена. Ако просто е грозничка, бих могъл да продължа да я обожавам; но няма да я ангажирам в моя театър, защото талантът без красота понякога е нещастие, борба, изпитание за жената. Какво гледате, маестро, и защо внезапно спряхте?

– Стигнахме до пристана, където обикновено стоят гондолите, ала сега не виждам нито една от тях. А вие, графе, накъде сте насочили погледа си?

– Наблюдавам този младеж, който е застанал до доста невзрачна девойка; не е ли това моето протеже Андзолето, най-интелигентният и най-красивият от нашите млади плебеи? Погледнете го, скъпи професоре, ще е интересно и за вас. Това момче има най-съвършения глас на тенор във Венеция; изпълнен е със страстна любов към музиката и със забележителни способности. Отдавна исках да ви говоря за него и да ви помоля да му давате уроци. Наистина вярвам, че ще подпомогне успеха на моя театър, и се надявам след няколко години да бъде щедро възнаграден за грижите си. Хей, Дзото, ела тук, момчето ми, да те представя на знаменития маестро Порпора.

Андзолето измъкна голите си крака, които небрежно риташа във водата, докато се опитваше да наниже на дебела игла красивите черупки от стриди, които във Венеция поетично наричат *fiori di mare*¹. Дрехите му се състояха от вехт панталон и фина, но доста скъсана риза, през която се виждаха белите му и изваяни като на Бакхус рамена. Той действително се отличаваше с гръцката красота на млад фавн, а в лицето му се забелязваше странното, но толкова често сре-

¹ Морски цветя (ит.).

щано в езическата скулптура съчетание от мечтателна меланхолия и безгрижна ирония. Къдравите му, но същевременно тънки, светлоруси коси, позлатени от слънцето, се виеха на хиляди къси букли около алабастровия му врат. Чертите на лицето му бяха идеално правилни, но в пронизващия поглед на черните му като мастило очи имаше нещо дръзко, което не се хареса особено на професора. Хлапакът бързо се изправи, щом чу гласа на Дзустиниани, хвърли всичките черупки върху коленете на седналата до него девойка и докато тя, без да проявява безпокойство, продължаваше да ги нанизва и да ги примесва с малки златни перли, той се приближи и по местен обичай целуна ръката на графа.

– Наистина красиво момче! – рече професорът и лекичко го перна по бузата. – Но ми изглежда, че се занимава с прекалено детински за възрастта си дела, тъй като е на не по-малко от осемнайсет години, нали?

– Скоро ще навърша деветнайсет, *sior professor* – отвърна Андзолето на венециански диалект. – Забавлявам се със стридите единствено за да помогна на малката Консуело, която майстори гердани.

– Консуело – отговори учителят, като се приближи до ученичката си заедно с графа и Андзолето, – не предполагам, че обичаш украшенията.

– О, не са за мен, господин професоре – отговори Консуело и се надигна внимателно, за да не изпусне във водата стбраните в претилката си черупки. – Искам да ги продам и да купя ориз и царевица.

– Тя е бедна и храни майка си – рече Порпора. – Чуй, Консуело, когато двете с майка ти изпаднете в тежко затруднение, трябва да дойдеш при мен; но ти забранявам да просиш, нали добре ме разбира?

– О, не е необходимо да ѝ забранявате, *sior professor* – отговори незабавно Андзолето, – тя никога няма да го стори; и освен това, аз ще ѝ попреча.

– Нали и ти самият си нямаш нищо? – рече графът.

– Нищо освен вашата милост, Ваше Сиятелство; но охотно я дяля с малката.

– Роднина ли ти е?

– Не, тя е чужденка, нарича се Консуело.

– Консуело ли? Колко странно име! – отбеляза графът.

– Хубаво име, сеньор – отговори Андзолето, – означава „утешение“...

– На добър час! Както разбирам, ти е приятелка?

- Годеница ми е, сеньор.
- Вече? Погледнете тези деца, които си мислят за брак!
- Ще се оженим в деня, когато подпишете назначението ми в театър „Сан Самуел“, Ваше Сиятелство.
- В такъв случай, малчугани, още дълго ще трябва да чакате.
- О, ще чакаме – рече Консуело с веселото спокойствие на невинността.

Графът и маестроото още няколко минути се позабавляваха с навинните отговори и пламенността на младата двойка; след това определиха среща на Андзовето с професора, за да може специалистът да чуе гласа му още на следващия ден, и оставиха хлапетата на важното им занимание.

- Как намирате тази девойка? – запита професорът Дзустиниани.
- Преди малко я видях и ми се струва доста грозна, за да потвърди аксиомата, която твърди: „В очите на осемнайсетгодишния хлапак всяка жена изглежда красива.“

– Добре – отговори професорът, – сега вече мога да ви разкрия, че вашата божествена певица, вашата сирена, вашата мистериозна красавица е Консуело.

– Тя ли? Това грозниче? Този черен и мършав скакалец? Невъзможно, маестро!

– Самата тя е, господин графе. Може ли да се превърне в съблазнителна примадона?

Графът спря, обърна се, още веднъж отдалече разгледа Консуело и склочи ръце в знак на комична безнадеждност:

– О, небеса! – възкликна. – Как е възможно да допускате подобни грешки и да дарявате с огъня на гениалността подобни неугледни физиономии!

– И така, отказвате се от престъпните си намерения? – запита професорът.

– Естествено.

– Обещавате ли ми? – настоя Порпора.

– О, заклевам се – отговори графът.

